

طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه ای در دانشگاه فرهنگیان

عباس منصوری^۱، سیداحمد هاشمی*^۲، عباس قلتاش^۳، مختار رنجبر^۴

چکیده

هدف تحقیق حاضر، طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دانشگاه فرهنگیان است. در بخش کمی الگو، برای جمع‌آوری اطلاعات لازم، از روش میدانی و جمع‌آوری اطلاعات از طریق کتابخانه‌ای و مصاحبه استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل متخصصان، استادان و کارشناسان علوم رفتاری و رسانه و برنامه‌ریزان درسی و استادان دانشگاه‌ها می‌شود. در زمینه تعیین حجم مناسب، نمونه‌گیری لازم به شیوه تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای در بین صد نفر صورت گرفت. همچنین در تجزیه و تحلیل اطلاعات، با استفاده از مدل تربیتی مایرینگ و نظام مقوله‌بندی قیاسی، ۴ مولفه برنامه‌درسی را به شرح زیر در ۳۹ مقوله، مورد تایید قرار گرفت. در بخش اهداف، آشنایی با اصول سواد رسانه و تأثیر بر سبک زندگی افراد و فرهنگ عمومی جامعه، ارزیابی وضعیت سواد رسانه‌ای و ابعاد مختلف سواد رسانه‌ای و مسایل مربوط به آن، از جمله عوامل مهمی بودند که به تعدیل سواد جوانان و نوجوانان و پایش رشد آنها می‌انجامد. از جمله عوامل مهم و مورد توجه در انتخاب محتوا، تشخیص ارزش‌ها و سبک زندگی در تولیدات رسانه‌ای، برنامه‌ریزی برای مصرف بهینه رسانه‌ها هستند. در روش‌های ارزشیابی، انجام فعالیت‌های آموزشی و تنظیم برنامه رژیم رسانه‌ای، پیشنهادی روزانه و هفتگی است. مدل پیشنهادی این پژوهش در زمینه الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای، همان عوامل نظریه تیلور و مبتنی بر مولفه‌های برنامه درسی با رویکرد آموزشی است.

واژگان کلیدی: برنامه درسی سواد رسانه‌ای، الگوهای برنامه درسی، طراحی برنامه درسی، دانشگاه فرهنگیان

۱- دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد abbasmansori@gmail.com

۲- دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد (نویسنده مسئول) hmd_hashemi@yahoo.com

۳- دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت gholtash578@yahoo.com

۴- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد ranjbarmokhtar@yahoo.com

مقدمه:

معلمان محترم، در هر جامعه‌ای یک صنف پراهمیت و دارای نقش ارزنده و قابل ملاحظه‌ای هستند. آموزگاران، کسانی هستند که نوجوانان و جوانان جامعه را آموزش می‌دهند. آن‌هایی که به نوبت رهبران نسل آینده‌ی ملت می‌شوند. آموزگاران، کسانی هستند که دانش را در سال‌های تأثیرپذیری و حساس زندگی افراد به آن‌ها منتقل می‌کنند. آنچه که بچه‌ها در کلاس‌های درس از دبیران خود فرا می‌گیرند، به احتمال زیاد در مابقیه زندگیشان با آن‌ها خواهد ماند. بنابراین، معلمان، تأثیری چشمگیر بر رشد و پرورش فرزندان ما دارند، زیرا که به ایشان کمک می‌کنند تا دانش و معلوماتشان را گسترش دهند و بتوانند مسیر خود را در زندگی پیدا کنند و اعضای فعال و متعهد جامعه‌ی خویش باشند. آموزش و پرورش اگر در مسیر درستی گام بردارد می‌تواند نسلی را برای امروز و آینده پرورش دهد که جامعه به مکانی امن و قابل اطمینان برای زندگی اشخاص حقیقی و حقوقی خود تبدیل گردد. (اسماعیلی، ۱۳۹۱)

منظور از طرح برنامه درسی، شکل مدون و یا ساختار برنامه درسی است. فعالیت‌های آموزشی بر اساس مشارکت معلم و دانش‌آموزان شکل می‌گیرد. سازمان یا ساختار برنامه درسی به موجب دو گونه تصمیم‌گیری در دو سطح مختلف به هنگام تکوین برنامه شکل می‌گیرد: سطح فراگیر یا عام، که ناظر به تصمیم‌گیری درباره مبانی ارزشی است و سطح خاص و یا جزئی، که ناظر بر تصمیم‌گیری‌های تکنیکی و فنی در زمینه برنامه ریزی و چگونگی اعمال

عناصر برنامه است. در سطح فراگیر یا عام، طرح یا الگوی برنامه درسی، از نوع منبع یا منابع اطلاعات که از سوی طراح یا برنامه ریز انتخاب می‌شود تأثیر می‌پذیرد (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۵)

هدف آموزش و پرورش در قرن بیست و یکم، فقط تعلیم دروس، انتقال میراث فرهنگی نسل-های گذشته به نسل جدید و پرورش قوای ذهنی دانش‌آموزان نیست؛ بلکه فراتر از آن‌ها، رشد و پرورش دانش‌آموزان در ابعاد جسمانی، ذهنی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی از اهداف اصلی نظام آموزش و پرورش محسوب می‌شود. با توجه به اهداف مذکور، مسئولیت و رسالت دستگاه آموزش و پرورش، بیش از پیش سنگین‌تر و حساس‌تر شده و ضرورت انجام اصلاحات اساسی در ساختار، برنامه‌ها و روش‌های آموزشی و پرورشی آن اجتناب‌ناپذیر است. در این میان، ایجاد تحول در نظام تربیت معلم را باید پیش‌نیاز تحقق هر نوع تحول در نظام آموزشی دانست؛ از این رو به نظر می‌رسد که دانشگاه فرهنگیان، نخست با انجام اصلاحاتی در تربیت معلم، می‌تواند گام‌های اساسی را در ایجاد تحولات در نظام آموزشی بر دارد. همان‌گونه که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ایران راهکار استقرار نظام ملی تربیت معلم و راه اندازی دانشگاه فرهنگیان با رویکرد آموزش تخصصی و حرفه‌ای تربیت محور، او سوی وزارت آموزش و پرورش با همکاری دستگاه‌های ذیربط، برای منظور باز مهندسی سیاست‌ها و باز تنظیم اصول حاکم بر برنامه درسی تربیت معلم است. تأکید بر کارورزی و

جمع بندی مبانی نظری و عملی :

توجه به آگاهی، نگرش و عملکرد گروه- های هدف، شرط اصلی برنامه‌های مربوط به ارتقای سواد رسانه ای در جامعه است. با وجود اجرای برنامه‌های آموزشی متعدد و متنوع در سطوح مختلف جهت ارتقای وضعیت سواد رسانه‌ای نوجوانان و جوانان در مناطق مختلف کشور، ولی همچنان مشکلات لاینحلی در این زمینه وجود دارند. بر این اساس، مطالعه حاضر با هدف طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دانشگاه فرهنگیان و بررسی دیدگاه- های موجود در زمینه الگوها و باورهای رسانه‌ای این گروه سنی طراحی و اجرا گردیده است.

یکی از مهم‌ترین علل معضلات سواد رسانه‌ای، عدم آگاهی شخص و در نتیجه عملکرد نامناسب در این مقوله است. مطالعات صورت گرفته در کشور، نشانگر میزان آگاهی نامطلوب و ناکافی گروه‌های سنی و جنسی خاص در جامعه نسبت به ابعاد گوناگون رسانه‌ها و عملکرد ضعیف افراد و خصوصا نوجوانان درباره برنامه سواد رسانه‌ای است. تدوین یک الگوی مناسب، برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دانشگاه فرهنگیان، می‌تواند کمک شایان توجهی به این امر بنماید و موجب توسعه آگاهی مطلوب تمام گروه‌های سنی در جامعه، نسبت به ابعاد گوناگون سواد رسانه‌ای و رفع عملکرد ضعیف خانواده‌ها در مورد سواد رسانه ای انجام پذیرد چه بسا یک معلم می‌تواند در تمام زمینه‌ها به یاری فرزندان این جامعه بیاید و دگرگونی در جامعه ایجاد کند.

انطباق سطح شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در سطح ملی و جهانی با مقتضیات الگوی برنامه- درسی در نظام تعلیم و تربیت و طراحی سیاست- های مناسب برای ارتقای شیوه‌های جذب، تربیت و نگهداشت معلمان در آموزش و پرورش پیشنهاد شده است. (سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰ : ۷).

با نگاهی به روند تحول و تغییر در نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف، و با توجه به پیشرفت سریع علوم و تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات و جایگاه نظام آموزش و پرورش ایران در افق چشم انداز ۲۰ ساله کشور، دانشگاه فرهنگیان رسالت مهمی بر عهده دارد و نقش و جایگاه ویژه‌ای در دستیابی نظام آموزش و پرورش به اهداف چشم انداز فوق دارد (نبوی، ۱۳۹۰ : ۷۴)

از آنجا که توجه به آگاهی، نگرش و عملکرد گروه‌های هدف، شرط اصلی برنامه‌های سواد رسانه‌ای در جامعه است و نیز با توجه به این‌که علی‌رغم اجرای برنامه‌های آموزشی متعدد و متنوع در سطوح مختلف جهت ارتقای سواد رسانه‌ای نوجوانان در مناطق مختلف کشور، همچنان مشکلات لاینحلی در این زمینه وجود دارند. بر این اساس مطالعه حاضر با هدف طراحی الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای در دانشگاه فرهنگیان و بررسی دیدگاه‌های موجود در زمینه الگوها برای این دوره طراحی و اجرا گردیده است.

پخش یک کلیپ در مورد نکاح با نیروهای حشدالشعبی در کمک رسانی به سیل زدگان جنوب غرب کشور، به دلیل نداشتن سواد رسانه-ای کافی موجب قتل یک طلبه همدانی گردید.

بر این اساس، جوانی، مرحله مهمی از دوران رشد و تکامل است. در این مرحله از رشد، انسان از نظر فیزیکی، اجتماعی و فکری تکامل می‌یابد و استقلال بیشتری پیدا می‌کند. تغییرات جسمانی در انسان باعث افزایش نیازهای او می‌شود و تغییرات عاطفی، ذهنی و اجتماعی، تأمین این نیازها را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. نوجوانان در این مرحله از بلوغ نیاز به دوست و یار صمیمی دارند. والدین می‌توانند با ایجاد زمینه مناسب، این کار را برای او انجام دهند و مراقبت از او نیز وظیفه والدین است. همچنین با توجه به نتایج تحقیقات فوق، به این نتیجه می‌رسیم که آموزش، به ارتقای آگاهی از سواد رسانه‌ای کمک فراوانی کرده است (هاشمی و خواجه پور، ۱۳۹۶: ۳۴).

در مجموع مرور مطالعات فوق بیانگر ضرورت توجه به آگاهی درباره بهبود سواد رسانه‌ای دانش آموزان نوجوان است. بدیهی است که این مهم، نیازمند شناسایی وضعیت موجود برنامه‌های آموزشی و درسی مدارس و انجام پژوهش‌های دقیق و کاربردی این پژوهش‌ها در برنامه‌های نظام آموزش و پرورش است. آگاهی از سواد رسانه‌ای تنها عاملی نیست که بتواند عملکرد رسانه‌ای افراد را تحت تأثیر قرار دهد. عوامل دیگری از قبیل: نیازهای اجتماعی، عاطفی، دسترسی به رسانه‌ها، وسایل ارتباط جمعی و به

امروزه با ظهور و توسعه پدیده فناوری اطلاعات، روند تحولات جهانی با شتابی بیشتر با محوریت عنصر اطلاعات و دانایی در حال گسترش است. این پدیده، هر چند از محیط‌های نظامی آغاز و به سرعت به مراکز دانشگاهی منتقل شد، اما دیری نپایید که عرصه‌های اقتصادی، تجاری و حتی سیاسی کشورها را نیز با توسعه تجارت الکترونیک متأثر ساخت. اینک بیش از یک دهه است که در عرصه تعلیم و تربیت با نهاد و نظام آموزشی و محیط‌های تحصیلی را نیز به چالش فراخوانده است. با توجه به سرعت، گستردگی و عمق تحولات ناشی از فناوری اطلاعات، شناخت مختصات این پدیده و مدیریت آگاهانه و هوشمندانه آن می‌تواند یکی از مهم‌ترین راهبردهای دست اندرکاران آموزشی کشور باشد و به منزله فرصتی مناسب برای بازسازی نظام آموزش و پرورش و تحول در فرآیند یاددهی-یادگیری مورد استفاده قرار بگیرد (هاشمی، ۱۳۹۴: ۲۳۵).

تحقیقات فوق درباره نگرش و رفتارهای مصرف سواد رسانه‌ای در بین دانش آموزان مدارس نشان داد که آموزش‌های مدرسه‌ای به‌طور چشمگیری، به تغییر مثبت نگرش‌های سواد رسانه‌ای در دانش آموزان منجر شده است. این آموزش‌ها از طریق تلفیق موضوع استفاده سالم از رسانه‌ها در کتاب‌های درسی، دعوت از کارشناسان سواد رسانه‌ای برای آشناسازی نوجوانان با نحوه برخورد با رسانه‌ها و پذیرش یا عدم پذیرش مواد رسانه‌ای می‌تواند بسترهای مناسب را برای فرزندان ایجاد کند. به عنوان مثال

شد. همچنین عناصر برنامه درسی شامل: اهداف، محتوای آموزش، راهبردهای یاددهی - یادگیری و شیوه‌های ارزشیابی تبیین گردید. برای تبیین عناصر ذکرشده، از تجارب متخصصان که در مراحل پیشین به دست آمده بود، استفاده شد. در مرحله سوم، برای اطمینان از کارآمدی الگوی برنامه درسی پیشنهادی مرحله اعتبار سنجی صورت گرفت. در این راستا الگوی پیشنهادی در اختیار حدود ۱۰۰ نفر از متخصصان، استادان، کارشناسان، برنامه ریزان درس رسانه در سطح دانشگاه و آموزش و پرورش و ... در رشته‌های مختلف از جمله برنامه‌ریزی درسی، کارشناسان علوم رفتاری و کارشناسان ارتباطات و ... به عنوان نمونه آماری قرار گرفت.

در واقع، جامعه آماری این پژوهش شامل کارشناسان سواد رسانه‌ای، علوم رفتاری، مسئولان تکنولوژی اداره کل و مسئولان صف و ستاد، کارشناسان علوم ارتباطات و برنامه ریزان درسی مرتبط با سواد رسانه‌ای در صدا و سیما و همچنین نمونه‌گیری استادان دانشگاه‌های کشور می‌شود. شیوه نمونه‌گیری نیز هدفمند است. چرا که برای نمونه‌گیری افراد در پژوهش‌های کیفی، به جای نمونه‌گیری احتمالی، از راهبردهای نمونه‌گیری هدفمند استفاده می‌شود. در این ارتباط چالش‌های کنونی برنامه درسی سواد رسانه مورد مطالعه قرار گرفت و سپس نظرات متخصصان و کارشناسان رشته مذکور در درجات مختلف و تجارب عملی متفاوت از طریق پرسشنامه مورد ارزیابی قرار گرفت. از این رو ضمن توجه به قاعده کلی در زمینه حجم مناسب برای انجام تحلیل‌های

ویژه اینترنت و پیام رسان‌ها و عملکرد دوستان، همه از جمله عواملی هستند که عملکرد سواد رسانه‌ای افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند.

پرسش پژوهش

۱- الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای چگونه الگویی است؟

روش تحقیق

روش پژوهش حاضر ترکیبی (کمی - کیفی) از نوع اکتشافی است. به گونه‌ای که تلاش شده است تا با استفاده از منابع و اسناد معتبر ملی و بین المللی، الگویی مطلوب تدوین شود. روش اجرای این پژوهش، ترکیبی یا آمیخته است. به گونه‌ای که هنگام اجرای آن، روش‌های کمی و کیفی در کنار یکدیگر به کار گرفته می‌شوند. از یک سو این پژوهش را می‌توان نوعی پژوهش کیفی دانست. به بیان دیگر گر چه برای پاسخ-گویی به پرسش‌های پژوهش، در پاره‌ای موارد از عدد و رقم نیز استفاده شده است، لیکن جمع آوری و تحلیل داده‌ها، نه در قالب کمی بلکه عمدتاً به صورت عمده به شکل کیفی انجام گرفته است. به گونه‌ای که مراحل این مطالعه به سه صورت انجام شده است. در مرحله اول برای شناسایی وضعیت مطلوب از طریق بررسی و مطالعه مبانی نظری سواد رسانه‌ای و همچنین به-دست آوری تصویری از وضعیت موجود، تلاش شده است تا با بهره‌گیری از نظر متخصصان و مرور منابع تحقیق، تصویری از وضعیت مطلوب ترسیم شود. در مرحله دوم، برای تبیین الگوی برنامه درسی سواد رسانه‌ای، ساختار الگوی مطلوب در سطوح کلان و میانی و خرد تعریف

علمی و آموزشی را با قدرت کافی و هیجان که نیاز نسل‌های امروزی فراگیران هستند را برآورده ساخت. لازمه این امر، سواد رسانه‌ای و سواد فناوری معلمان برای به‌کارگیری این امکانات در راه ایجاد یک ساختار مناسب آموزشی است.

۳- مصطفوی (۱۳۹۴: ۵۹)، بر این اعتقاد است که هدف سواد رسانه‌ای، آگاهانه در معرض رسانه‌ها قرار گرفتن است. شهروند اگر آموزش نبیند، به دریافت کنندگان اطلاعات و تقلید بسنده می‌کند و در مقابل رسانه‌ها منفعل می‌شود و رکود در تمرکز فکری بر او غلبه می‌نماید. سواد رسانه‌ای، یکی از مهم‌ترین و چالشی‌ترین مباحث مطرح شده در حوزه علوم ارتباطات است که چند سال اخیر با توجه به گسترش و رشد رسانه‌ها به ویژه در حوزه فناوری اطلاعات در فضای کشور مورد توجه قرار گرفته شد. اما به دلیل فقدان منابع کافی و همچنین شناخت غیر اصولی در حوزه ارتباطات هنوز نتوانسته است نیاز علاقمندان در این حوزه را برآورده سازد.

۴- ریاضی و همکاران^۴ (۲۰۱۹: ۲۵) اگرچه محورهای عمده کانونی مفهوم پردازی‌ها در ارتباط با سواد رسانه‌ای همچنان آموزش، جوانان، تلویزیون و ... بوده است، اما با گذر زمان حوزه‌های تخصصی‌تر و جزئی‌تر متناسب با پیامدهای متاخر فناوری‌های نوین همچون سلامت، اینترنت، کامپیوتر، شناخت، عقاید و ... نیز به دامنه مفهوم پردازی‌ها در این حوزه اضافه شده است. شبکه همکاری بین‌المللی در زمینه تولید اسناد علمی در

مربوطه، نمونه‌گیری لازم به شیوه تصادفی - خوشه‌ای چند مرحله‌ای انجام شد.

در این قسمت برای پاسخ به سئوالات پژوهش، با توجه به اهداف، تحلیل محتوای کیفی فنون موجود در جهان در زمینه سواد رسانه‌ای از نوع تحلیل محتوای کیفی، نظام مقوله‌بندی قیاسی، مورد توجه قرار گرفت. تحلیل محتوای کیفی، یکی از روش‌های کلاسیک تحلیل داده‌های متنی است که در زمینه محصولات رسانه‌ای تا داده‌های مصاحبه‌ای کاربرد دارد (فلیک^۱، ۱۳۹۳) از ویژگی‌های برجسته این روش، استفاده از مقوله‌هایی است که از الگوهای نظری اخذ شده است. این مقوله‌ها روی داده‌ها اعمال می‌شوند. در این رویکرد، هدف تقلیل داده‌ها است.

پیشینه پژوهش

۱- سانجرو دیونینگ^۲ (۱۸: ۲۰۱۸) می‌گوید: سواد رسانه‌ای مدت‌ها است که روی شخص تمرکز دارد. و به او مسئولیت می‌دهد، گاهی هم می‌تواند با احساس اعتماد به نفس کاذب افراد را در مهارت‌هایشان تحریک کند.

۲- نیازی آذری و حسینی (۱۳۹۴: ۲۴)، بر این اعتقاد هستند که بر خلاف شرایط موجود در مدارس سنتی، فناوری اطلاعات^۳ و سواد رسانه‌ای در بسیاری از مدارس به عنوان بخش ضروری در فرآیند یادگیری تبدیل شده است و تحولی عظیم را در همه مراحل آموزشی ایجاد نموده است. در مجموع می‌توان گفت که در دنیای پر سرعت امروزی با سبک‌های سنتی نمی‌توان مفاهیم جدید

⁴ Seyed Abolhassan Riazi, Abbas Ghanbari Baghestan, Aini Ideris, Hadi Khaniki, Mehrnoosh Akhtari-Zavare, & Farahmand, E

¹ flic

² Dunning & Sanchez

³ it

برای بقای هر انسانی در جامعه بسیار مهم است. ترکیبی از آگاهی، دانش، مهارت، نگرش و رفتار لازم برای تأمین مالی است که با تصمیم‌گیری در لحظات خاص می‌تواند موثر باشد. اگر همه هموطنان از نظر مالی و سواد توانمند بودند، برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مناسب، می‌توانیم کشوری موفق داشته باشیم. اندونزی با ۲۶۶ میلیون نفر، از نظر جمعیت چهارمین کشور بزرگ است. که پیش‌بینی می‌شود یکی از پنج اقتصاد بزرگ در سال ۲۰۳۰ باشد. چشم انداز مثبت اقتصادی این کشور باید با رشد انسانی خود متعادل شود. سیاست‌گذاران برای ادغام آموزش مالی به عنوان بخشی اجباری در هر مدرسه شروع می‌کنند و در برنامه درسی دانشگاه‌ها جای می‌دهند.

۸- پروویچ^۵ (۲۰۱۹:۴۵) از زمان طرح موضوع سواد رسانه‌ای در اوایل نیمه دوم قرن بیستم، در مناطقی همچون کشورهای آمریکای شمالی و نیز دولت‌های اروپایی، پژوهشگران حوزه‌های مختلف، به کنکاش علمی درباره مبانی هستی‌شناسانه، شناخت‌شناسانه و روش‌شناسانه آن پرداخته و در قالب طرح‌های پژوهشی نظری و تجربی به طرح و تعریف ابعاد آن مبادرت ورزیدند. در نتیجه انجام این تحقیقات و با توجه به اهمیت آن، درکانادا موضوع سواد رسانه‌ای به عنوان واحد درسی به مدارس راه یافت. در ژاپن، به عنوان نخستین کشور آسیایی، موضوع سواد رسانه‌ای با رویکرد انتقادی به سرعت مورد توجه

حوزه سواد رسانه‌ای نیز از مهمترین نتایج این تحقیق بوده است.

۵- قنبری داغستان (۱۳۹۸) در مقاله‌ای، مطالعه و تحلیل مسیر روند رشد تولیدات علمی در زمینه سواد رسانه‌ای در پایگاه استنادی "وب.آو.ساینس"^۱ انجام داده است. روش این تحقیق، فراتحلیل از نوع علم سنجی است. جامعه آماری تحقیق، شامل اسناد علمی تولید شده در پایگاه استنادی "وب.آو.ساینس" در بازه زمانی ۱۹۷۰ تا ۲۰۱۹ بوده است. نمونه تحقیق، در مرحله اول، ۱۶۷۱ سند علمی است که با موضوع "سواد رسانه‌ای" در این پایگاه استنادی منتشر شده‌اند. در مرحله دوم، از بین ۱۶۷۱ سند علمی، ۶۴۲ سند علمی، کلید واژه سواد رسانه‌ای را در عنوان خود داشته‌اند.

۶- گسلینگ و گرهام^۲ (۲۰۱۸:۲۰۶) در جولای ۲۰۱۸، ۲,۳۴ میلیارد نفر در سراسر جهان از فیسبوک در فعالیت‌های روزانه در فیس بوک استفاده کردند. شبکه اجتماعی آنلاین بخش مهمی از زندگی بسیاری از مردم تبدیل شده است که در فرهنگ و سیاست و تعاملاتشان با خانواده و دوستان نقش دارند. پژوهشگران در سراسر جهان ضرورت بررسی تاثیر فیس بوک^۳ بر زندگی اجتماعی مردم و عواقب سلامت ذهنی آن‌ها را به رسمیت می‌شناسند.

۷- پانگستو و کارانادی^۴ (۲۰۲۰) سواد مالی که یکی از زیرشاخه‌های سواد رسانه‌ای است،

¹ Web Of Science

² Gosling, Graham

³ Facebook

⁴ Pangestu & Karnadi

⁵ : Perovic

رفتارهای انحرافی می‌شود و برای رشد مثبت کودکان و نوجوانان ضروری است.

۱۱- تانکچن^۳ (۲۰۱۸:۱۰) در مطالعه‌ای

که شامل ۴۵۷۷ دانش‌آموز ۱۰ تا ۱۵ ساله از ۵۲ مدرسه شرکت داشتند دریافت که با افزایش تاثیر رسانه‌های جدید، سنگاپور به محیط رسانه‌ای سریع و در حال تغییر در بخش آموزشی تبدیل شده است. این مقاله، بر یافته‌های اصلی مطالعه تمرکز دارد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که سواد رسانه‌ای جدید، از دیدگاه دانش‌آموزان به عنوان یادگیری زبان دوم محسوب می‌شود.

یافته‌های تحقیق

اهداف برنامه درسی سواد رسانه‌ای چیست؟

در بخش آماره‌های توصیفی، به تفصیل در ارتباط با هفت گویه‌ای که در جهت سنجش این متغیر مورد استفاده قرار گرفته است، آماره‌ها ارائه گردید. بررسی‌ها نشان داد که سه هدف عمده‌ای که در بین اهداف برنامه درسی سواد رسانه‌ای، از توزیع فراوانی بالایی دارند که بدین ترتیب: الف) آگاهی دادن به والدین و سیاست‌مداران سواد رسانه است ۹۰ درصد پاسخگویان این موضوع را دارای اهمیت بالایی در بین فاکتورهای اهداف برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانسته‌اند. شرط اصلی داشتن سواد رسانه‌ای، داشتن آگاهی- های لازم است یعنی در برخورد با رسانه درک پیام داشته باشیم. ب) ۸۶ درصد پاسخگویان، عامل اصلاح الگوی مصرف و آموزش رژیم مصرف را به عنوان دومین شاخص مهم در بین فاکتورهای اهداف برنامه درسی ذکر کرده‌اند. ج)

قرار گرفت. با این حال، این موضوع، در کشورهای در حال توسعه، از جمله ایران، با وجود مسائل و مشکلات فراوان با تاخیر مورد توجه قرار گرفت و همچنان عرصه‌ای جدید محسوب می‌شود.

۹- مرسین وهمکاران^۱ (۲۰۲۰) در تحقیقی با دو هدف برای ارزیابی تفاوت در نحوه استفاده والدین از اینترنت و رسانه‌های اجتماعی و وضعیت سلامت کودکان با توجه به سن آنها و بررسی ادراک والدین از اطلاعات بهداشتی در مورد رسانه‌های اجتماعی یک بررسی مقطعی از والدین انجام دادند. نتایج تحقیق آنان: در مجموع ۲۵۸ والدین این نظرسنجی را انجام دادند میانگین سنی آنها ۸/۳۹ سال که ۸۳٪ آنان زن بودند. متداول‌ترین مباحثی که والدین در مورد آنلاین می‌خوانند عبارتند از: خواب، سلامت روان و ایمنی ماشین. تقریباً همه والدین از رسانه‌های اجتماعی (۹۶٪) استفاده می‌کردند. در نسبت والدین تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

۱۰- یانگ‌ژو و همکاران^۲ (۲۰۱۹:۱۴۹)

در مقاله‌ای، تأثیر مداخلات سواد رسانه‌ای بر رفتارهای انحرافی را آزمایش کرده‌اند آنها در آزمایشی با نمونه ۲۳ موردی از ۷۱ نفر، در مورد مداخلات مانند الکل، استعمال سیگار، نارضایتی بدن و اختلالات خوردن نشان دادند که هیچ تفاوتی بین مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون و پیگیری وجود نداشت. همچنین مشخص شد که مداخلات سواد رسانه‌ای، موجب کاهش

¹ Mersine A. Bryan, Yolanda Evans, Carlie Morishita, Nikita Midamba, Megan Moreno

² Xiaochun Xie, Xiaosong Gaia, Yong Zhou

³ Thanq Chen

(حبیب‌پور و صفری‌شالی، ۱۳۹۰: ۹۴). در پژوهش حاضر، نمونه مورد بررسی کارشناسان و افراد صاحب نظر در حیطه مسائل رسانه‌ای دانشجوی معلمان هستند. از این رو، طبق توضیحات ذکر شده، آزمون تی‌تک نمونه انتخاب مناسبی جهت سنجش وضعیت این بعد از سواد رسانه‌ای است. مطابق خروجی به‌دست آمده از آزمون تی‌تک نمونه، میانگین اهمیت فاکتورهای اهداف برنامه درسی، سواد رسانه‌ای ۳/۵۳ است. میانگین مفروض محاسباتی ۳/۲۹ است. بررسی اختلاف میانگین نشان می‌دهد که میانگین نمونه واقعی مورد بررسی به اندازه ۰/۰۶۵ از میانگین مفروض بیشتر است. برای سنجش معنی‌داری یا معنی‌نداری تک‌تک گویه‌ها، از آزمون کای اسکوئر تک متغیره استفاده شده است. جدول شماره ۱ خروجی مربوط به این آزمون را به تفکیک گویه‌ها نشان می‌دهد.

۸۶ درصد پاسخگویان سومین عامل مهم تأثیرگذار که از دیدگاه کارشناسان و صاحب‌نظران در بحث سواد رسانه‌ای باید مورد توجه قرار گرفته شود. عبارت است از ارزیابی وضعیت سواد رسانه‌ای و ابعاد مختلف سواد رسانه‌ای و مسائل مربوط به آن. بررسی موارد یاد شده محقق را به این سمت سوق داده است که به نظر می‌رسد، میزان اهمیت فاکتورهای اهداف برنامه درسی سواد رسانه در دانشجو معلمان افزایش یافته است. برای سنجش این سوال، با توجه به این‌که متغیر اهمیت فاکتورهای اهداف برنامه درسی سواد رسانه‌ای در سطح سنجش فاصله‌ای قرار گرفته است. از آزمون تی‌تک نمونه استفاده شده است. این آزمون زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که یک نمونه از جامعه داریم و می‌خواهیم میانگین آن را با یک حالت معمول، رایج و استاندارد و یا حتی یک عدد فرضی و مورد انتظار مقایسه کنیم

جدول ۱- خروجی آزمون کای اسکوئر تک متغیره به تفکیک گویه‌ها

رد	نتیجه		سطح معنی‌داری	درجه آزادی	آماره کای اسکوئر	گویه
	تأیید	*				
	*		۰/۰۰۰	۳	۵۳/۲۲	ارزیابی وضعیت سواد رسانه‌ای و ابعاد مختلف سواد رسانه‌ای و مسائل مربوط به آن
	*		۰/۰۰۰	۳	۴۱/۱۳	آشنایی با مسائل رسانه‌ها و تأثیر آن بر سبک زندگی افراد و فرهنگ عمومی جامعه
	*		۰/۰۰۰	۴	۳۸/۱۰	فنون خلق ایجاد پیام
	*		۰/۰۰۰	۴	۳۷/۲۰	نادیده‌های رسانه‌ای و شناخت آنها
	*		۰/۰۰۰	۴	۷۴/۱۲	آگاهی دادن به والدین و سیاست مداران در زمینه سواد رسانه‌ای
	*		۰/۰۰۰	۳	۵۷/۳۱	اصلاح الگوی مصرف و آموزش رژیم مصرف
	*		۰/۰۰۰	۴	۴۳/۱۳	اصلاح نگرش و عملکرد دانشجو معلمان و تأثیرگذاری بر قشر نوجوان و جوان آینده

محتوای برنامه درسی سواد رسانه‌ای، کدام است؟

مطرح شده پیرامون سوال دوم تحقیق، با توجه به این‌که سطح سنجش متغیر مورد بررسی در سطح فاصله‌ای قرار دارد و همچنین نرمال بودن توزیع متغیر، از آزمون تی‌تک نمونه‌ای استفاده شده است. خروجی به‌دست آمده، در قالب دو جدول آماره‌های توصیفی و آماره‌های استنباطی آزمون تی‌تک نمونه قابل بحث و بررسی است. میانگین اهمیت عوامل مورد نیاز جهت انتخاب محتوای برنامه درسی سواد رسانه‌ای، در سطح ۳/۴۵ قرار دارد. محاسبه میانگین مفروض، نشان دهنده عدد ۳/۲۹ است. در جهت دریافت معنی‌داری یا عدم معنی‌داری این اختلاف به بررسی خروجی حاصل از جدول زیر پرداخته شده است.

بررسی معنی‌داری گویه‌های تشکیل دهنده این بعد از سواد رسانه‌ای با استفاده از آزمون کای اسکوتر تک متغیره و به تفکیک، گویه‌ها مورد سنجش قرار گرفته‌اند.

جدول شماره ۲- خروجی آزمون کای اسکوتر تک متغیره به تفکیک گویه‌ها

رد	نتیجه		درجه آزادی	آماره کای اسکوتر	گویه
	تأیید	سطح معنی‌داری			
*	*	۰/۰۰۰	۳	۵۵/۲۳	رسانه‌ها در بستر زمان
*	*	۰/۰۰۰	۲	۱۵/۳۰	تفسیر پیام‌های آشکار و نهان تولیدات رسانه‌ای
*	*	۰/۰۰۰	۴	۴۵/۸۲	تشخیص بازنمایی و فنون خلق تولید یک پیام در تولیدات رسانه‌ای
*	*	۰/۰۰۰	۴	۵۵/۱۸	تشخیص اهداف و انگیزه‌های ارسال کنندگان پیام
*	*	۰/۰۰۰	۴	۸۵/۶	تشخیص ارزش‌ها و سبک زندگی در تولیدات رسانه‌ای
*	*	۰/۰۰۰	۴	۸۴/۳۲	کسب دانش، آگاهی و مهارت و نگرش مناسب برای انتخاب رسانه
*	*	۰/۰۰۰	۴	۷۶/۲۸	برنامه‌ریزی برای مصرف بهینه رسانه‌ها

نکته بسیار حائز اهمیت آن است، که هر چند که سواد رسانه و محتوای آن و تدوین محتوا مهم است، ولی بررسی‌ها مطابق آماره‌های توصیفی

با توجه به مولفه‌هایی که از بخش کیفی تحقیق استخراج گردید، به بررسی هفت گویه پرداخته شد. بررسی نظرات کارشناسان و صاحب‌نظران نشان داد که مهم‌ترین عواملی که در محتوای برنامه درسی سواد رسانه‌ای باید گنجانده شود عبارتند از: الف) فاکتور تشخیص ارزش‌ها و سبک زندگی در تولیدات رسانه است که ۹۰ درصد پاسخگویان، این موضوع را دارای اهمیت بالایی در بین عوامل محتوای برنامه درسی سواد رسانه‌ای دانسته‌اند. ب) دومین نکته مهمی که در موضوع محتوای برنامه درسی لازم است مورد توجه قرار گیرد، برنامه‌ریزی برای مصرف بهینه رسانه‌ها است که ۸۷ درصد پاسخگویان این فاکتور را انتخاب کرده‌اند. به نظر می‌رسد که میزان اهمیت فاکتورهای مورد نیاز جهت انتخاب محتوای برنامه درسی سواد رسانه‌ای نوجوانان و جوانان افزایش یافته است. برای سنجش فرضیه

روش‌های مناسب تدریس درس سواد رسانه‌ای،

چه روش‌هایی هستند؟

افزایش یافته است. برای سنجش چگونگی اهمیت انواع روش‌های مناسب تدریس درس سواد رسانه‌ای دانشجو معلمان، طبق سطح سنجش متغیر مذکور از آزمون تی‌تک نمونه استفاده شده است. میانگین اهمیت انواع روش‌های مناسب تدریس درس سواد رسانه‌ای در بین نمونه مورد بررسی ۳/۹۶ با انحراف معیار ۰/۱۹۰ است. میانگین مفروض ۴/۵۸ است. بررسی تفاوت میانگین نشان می‌دهد که میانگین نمونه واقعی از میانگین مفروض به اندازه ۰/۲۸۲ بیشتر است. جدول شماره ۳ خروجی مربوط به این آزمون را به تفکیک گویه‌ها نشان می‌دهد.

نشان داد که روش الف) ۸۴ درصد پاسخگویان عامل ساختن فیلم‌های آموزشی مفید و سازنده را به عنوان نخستین شاخص مهم در بین سایر عوامل روش تدریس مناسب تدریس سواد رسانه ذکر کرده‌اند ب) ۸۲ درصد پاسخ‌دهندگان عامل آموزش مستقیم استاد یا کارشناس فیزیکی در کلاس درس و ابزارهای موجود را به عنوان دومین شاخص مهم در بین عوامل روش تدریس مناسب سواد رسانه ذکر کرده‌اند. بررسی سوال سوم، این فرض را مطرح می‌کند که به نظر می‌رسد میزان اهمیت انواع روش‌های مناسب تدریس درس سواد رسانه در دانشجو معلمان

جدول شماره ۳ خروجی آزمون کای اسکوتر تک متغیره به تفکیک گویه‌ها

رد	نتیجه		سطح معنی‌داری	درجه آزادی	آماره کای اسکوتر	گویه
	تأیید	*				
	*	۰/۰۰۰	۴	۲۱/۵	کارگاه‌های آموزشی، برگزاری دوره‌های عملی در هنگام تدریس	
	*	۰/۰۰۰	۴	۴۴/۸۲	دعوت از والدین جهت آموزش به آنها و آگاهی بخشیدن	
	*	۰/۰۰۰	۴	۵۷/۹	برگزاری همزمان برنامه‌های علمی و آموزشی	
	*	۰/۰۰۰	۴	۴۴/۳	حضور در مراکز خاص تولید و پخش	
	*	۰/۰۰۰	۴	۷۹/۲۳	پخش فیلم‌های آموزشی مفید و سازنده	
	*	۰/۰۰۰	۴	۵۳/۷۲	بازدیدهای علمی از مراکز تولیدی رسانه	
	*	۰/۰۰۰	۴	۴۶/۲۵	برگزاری تحقیق آموزشی، نظرسنجی و مباحث گروهی درباره موضوع مورد نظر	
	*	۰/۰۰۰	۴	۴۹/۴۲	آموزش در قالب آموزش‌های فردی و گروهی و پرسش و پاسخ و ارائه الگوهای متنوع	
	*	۰/۰۰۰	۴	۵۸/۳۲	آموزش مستقیم استاد یا کارشناس با حضور فیزیکی در کلاس درس و استفاده از ابزارهای موجود	
	*	۰/۰۰۰	۴	۴۶/۳	آموزش غیرمستقیم با کمک وسایل ارتباط جمعی و سایر رسانه‌ها	
	*	۰/۰۰۰	۴	۳۵/۷	وسایل کمک آموزشی، نظیر پاورپوینت، تابلو هوشمند، پرژکتور	
	*	۰/۰۰۰	۴	۲۱/۵۲	سخنرانی	
	*	۰/۰۰۰	۴	۳۴/۱	اجرای نمایش	
	*	۰/۰۰۰	۴	۲۹/۴۲	همیاری	

روش‌های ارزشیابی درس سواد رسانه‌ای

کدامند؟

در فرآیند تدریس، ارزشیابی، مرحله نهایی آن است تا عکس‌العمل کار انجام شده دریافت گردد. این عکس‌العمل پایانی به روش‌های مختلف می‌تواند مورد آزمون قرار گیرد. در بحث سواد رسانه‌ای، طبق بررسی‌های انجام شده روش‌های ارزشیابی مهم عبارتند از: الف) ۸۱ درصد پاسخ-دهندگان عامل انجام فعالیت‌های آموزشی متناسب با اهداف رفتاری در بخش‌های عملی میان ترم و پایان ترم را به عنوان نخستین شاخص مهم در بین عوامل ارزشیابی سواد رسانه ذکر کرده‌اند. به عبارت دیگر، باید بین اهداف و خروجی که از

دانشجویان انتظار می‌رود درباره موضوع سواد رسانه‌ای فرا بگیرند، هماهنگی وجود داشته باشد. ب.) تنظیم برنامه‌های منظم رسانه‌ای به صورت روزانه و هفتگی برای نوجوانان و حضور فعال در کارگاه‌ها و فعالیت‌های فردی و گروهی برای سنجش فرضیه مذکور، از آزمون تی تک نمونه استفاده شده است. میانگین متغیر اهمیت اقسام روش‌های ارزشیابی تدریس درس سواد رسانه‌ای از دیدگاه کارشناسان مورد بررسی ۳۶/۷۹ است. میانگین مفروض ۳۳/۴۲ است. بررسی اختلاف میانگین‌ها نشان می‌دهد که میانگین جامعه واقعی، به اندازه ۳/۳۷ درصد از میانگین مفروض، بیشتر است.

جدول شماره ۴ خروجی آزمون کای اسکوئر تک متغیره به تفکیک گویه‌ها

نتیجه	سطح معنی‌داری	درجه آزادی	آماره کای اسکوئر	گویه	تأیید	رد
					*	*
	۰/۰۰۰	۴	۳۶/۱۰	برگزاری آزمون شفاهی از مطالب کتب درسی و اطلاعات عمومی دانشجویان	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۴۹/۳۰	برگزاری آزمون عملی	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۴۸/۷۲	بررسی مستقیم وضع رسانه با تکیه بر روش‌های ارزشیابی مستقیم، غیرمستقیم و ارزشیابی عوامل اجرایی	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۴۱/۳۰	ارائه پرسشنامه‌های کارشناسی شده درباره نوع سواد رسانه‌ای و رژیم مصرف و همچنین محتوای ارائه شده و اهداف مورد نظر	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۴۲/۶۳	بحث، پرسش و پاسخ و ارائه الگو به وسیله دانشجویان در فواصل ارائه مباحث	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۶۴/۴۹	انجام فعالیت‌های آموزشی متناسب با اهداف رفتاری در بخش‌های عملی میان ترم و پایان ترم	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۵۸/۲۵	تنظیم برنامه رژیم رسانه‌ای پیشنهادی روزانه و هفتگی برای نوجوانان	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۵۰/۱۰	نظم و انضباط و حضور فعال در کارگاه‌ها و فعالیت‌های گروهی و فردی	*	*
	۰/۰۰۰	۴	۲۸/۲۲	برگزاری آزمون به روش پیش آزمون و پس آزمون	*	*

دستیابی به اهدافی هستیم که دانش آموز باید از طریق برنامه درسی به آنها دست یابد. انتخاب و بیان این را باید مستدل کرد. بر اساس مدل

اساس دیدگاه تیلور، که مدل پیشنهادی ما را تشکیل می‌دهد، با بیان اهداف‌های برنامه درسی آغاز می‌گردد. در برنامه‌ریزی درسی، ما به دنبال

شکل می‌گیرند که خودش، وابسته به بستری است که جامعه، آن را فراهم می‌آورد. اما مجموعه عواملی که این بستر را می‌سازد از فرهنگ و آداب و سنن هر جامعه گرفته شده است که خود تحت تأثیر وضعیت جغرافیایی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و آگاهی‌های افراد جامعه است. اطلاعات موجود حاکی از آن است که در حال حاضر در کشور ما روند تاثیرگذاری رسانه‌های خارجی در رفتارهای ما هشدار دهنده است. تغییر سبک زندگی در درصد بالایی از جمعیت کشور وجود دارد که خود زمینه‌ساز تغییر فرهنگ اسلامی ایرانی است. در تشکیل گروه‌های مختلف جامعه، یکی از عوامل اساسی باورها و رفتارهای سواد رسانه‌ای مردم و ناآگاهی‌های سواد رسانه‌ای آنها است. بر اساس گزارش‌های خبری، خانوارها، به رسانه‌های نامعتبر اعتماد می‌کنند. مثلاً این‌که الکل مصرفی، شما را در برابر کرونا محافظت می‌کند تا ۲۸ اسفند ۹۸ امروز در استان فارس، تعداد کشته‌های مصرف الکل، بیشتر از تعداد کشته‌های کرونا است. این یعنی نداشتن سواد کافی رسانه‌ای. نکته اصلی، سازگار کردن شیوه و فرهنگ صحیح با سطح سواد رسانه‌ای است. قطعاً مراقبت و تأمین سلامت روحی و روانی و جسمی افراد که در معرض خطر هستند، از اولویت بسزایی برخوردار است.

هر چند برای فرهنگ سازی و رشد آگاهی مردم، سازمان فضای مجازی جامعه، با امکانات محدود خودش، تلاش‌های بسیاری کرده است، ولی تا زمانی که سایر بخش‌های درگیر، مشکل را چالش خودشان ندانند و با این تلاش‌ها همراه

رفتاری تیلور، اهداف برنامه درسی باید بر مبنای اطلاعات درباره جنبه‌های مهم زندگی معاصر اجتماعی، موضوعات درسی و نیازها و علایق دانش‌آموزان انتخاب و بیان شوند. از طریق تحلیل جامعه در حال تغییر در سطح ملی، استانی و ناحیه‌ای، می‌توان مشخص کرد چه نوع اهدافی و کدام موضوعات درسی، از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. از طریق مشورت با متخصصان موضوعات درسی و معلمان، می‌توان درباره مفاهیم، مهارت‌ها و تکالیفی که باید در موضوعات درسی گوناگون آموزش داده شوند، تصمیمات سودمندی اتخاذ نمود. زیرا برنامه‌ریزی برای آموزش، باید شامل اهداف، طراحی و سازماندهی فعالیت‌های دانش‌آموزان و ارزشیابی میزان دستیابی به اهداف باشد.

نتیجه‌گیری

با وجود فعالیت‌های مراکز در زمینه آموزش سواد رسانه‌ای، این حوزه به‌عنوان یکی از نقاط مهم و تاثیرگذار و در عین نیازمند به اصلاح و تکمیل در نگرش‌ها و کارکردها شناخته می‌شود. چرا که بروندهای آن یعنی رفتار سواد رسانه‌ای جامعه همچنان منطبق بر الگوهای علمی نبوده است. از علائم ناکافی بودن و عدم انسجام در آموزش‌ها را می‌توان در دوگانگی نگاه و رفتار مراکز علمی با نهادهای مربوط به سیاستگذاری و اجرایی، در موضوع مصرف و تبلیغات اینترنتی مشاهده نمود.

یکی از مهم‌ترین عوامل شکل دهنده الگوی سواد رسانه‌ای جامعه، مجموعه عادات و فرهنگ افراد آن جامعه است. این عادات درون خانواده

مهم، تنها نمی‌تواند در حوزه مسئولیت‌های مدارس و نظام آموزش و پرورش رسمی کشور باشد. بنابراین لازم است که دوره‌های آموزش سواد رسانه‌ای برای شهروندان با استانداردی بالا ایجاد شود و کل جامعه یعنی نهاد خانواده، مدرسه، نهادهای فرهنگی، اجتماعی و مذهبی با این نوع آموزش درگیر و مشارکت صمیمانه و مسئولانه‌ای را آغاز کنند. بدیهی است که در تحقق این هدف، نباید نقش فرهنگیان و رسانه‌های ارتباط جمعی و دستگاه‌های اطلاع‌رسانی را نادیده گرفت.

نشوند، دستیابی به نتیجه مطلوب امکان‌پذیر نخواهد بود. بهبود وضعیت سواد رسانه‌ای در کشور ما، نیاز به حمایت و توجه خاص سیاست‌گذاران و توجه آن‌ها به ایجاد بسترهای سالم و فضای آرام و مناسب در توسعه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور دارد. توجه به این نکته ضروری است که اثر بخشی برنامه‌های سواد رسانه‌ای در طولانی مدت خود را نشان می‌دهد. بر اساس یافته‌های این تحقیق، چند پیشنهاد زیر ارائه می‌شود:

۱- با توجه به اهمیت و نقش آموزش سواد رسانه‌ای به شهروندان، باید نهادی متولی شکل‌گیری، نظارت و هدایت آموزش‌های شهروندی در کشورمان شود. این نهاد می‌تواند شورای عالی آموزش و پرورش یا شورای عالی انقلاب فرهنگی باشد. آنها می‌توانند با همکاری کمیته‌های آموزش و پرورش در قوه مقننه یا در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و با بهره‌گیری از آرای صاحب‌نظران تعلیم و تربیت و متخصصان علوم اجتماعی، منشور آموزش سواد رسانه‌ای را تدوین کنند. البته در تحقق این هدف، بهره‌گیری از تجربه‌های جهانی به ویژه کشورهای صاحب‌اندوخته‌های گران‌قدر از جمله کانادا می‌تواند سودمند باشد.

۲- با توجه به این که تربیت شهروندی، یک کوشش و وظیفه ملی تلقی می‌شود و دستیابی به اهداف آن مستلزم برنامه‌ریزی دقیق و تدوین رویکردها و راهبردهای تازه و نوآورانه فراوانی است که بتوان در سال‌های آینده به این مقصد رهنمون شد، طبق تجربه‌های جهانی انجام این

منابع

۱۱. هاشمی، سیداحمد؛ خواجه پور فیروزآبادی، کبری (۱۳۹۶)، مدیریت آموزشگاهی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، انتشارات تایماز ص ۳۴
- 12.-Mersine A. Bryan, Yolanda Evans, Carlie Morishita, Nikita Midamba, Megan Moreno, 2020, Parental Perceptions of the Internet and Social Media as a Source of Pediatric Health
- 13.-Perovic, J. (2019). Media Literacy in Montenegro. *Media and Communication*, 3(4), 27-702. doi:70371142/mac.v3i43332
- 14.-Sanchez, C. and Dunning, D. (2018). Overconfidence among beginners: Is a little learning a dangerous thing? *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(1), 10-28
- 15.-Seyed Abolhassan Riazi, Abbas Ghanbari Baghestan, Aini Ideris, Hadi Khaniki, Mehrnoosh Akhtari-Zavare, & Farahmand, E. (2019). Science and Technology Diplomacy and the Power of Students: The Case of Iranian Student in Malaysia. *Pertanika J. Soc. Sci. & Hum*, 91 (7), 142-119.
- 16.-Stevanus Pangestu & Erwin Bramana Karnadi | (2020) The effects of financial literacy and materialism on the savings decision of generation Z Indonesians, *Cogent Business & Management*, 7:1, 1743618
- 17.-Thanq Chen der (2018). Article Implications to policy and pedagogy *Computers & Education* Volume 124, September 2018, Pages 1-13
- 18.-Yong Zhou ,Xiaochun Xie, Xiaosong Gai, 2019, Meta-analysis of media literacy interventions for deviant behaviors, *Computers & Education*, 139: 146-156
- 19.-Wilson RE, Gosling SD, Graham LT (2018). A review of Facebook research in the social sciences. *Perspectives on Psychological Science*; 7(3):203-209.
۱. اسماعیلی، محمدرضا، (۱۳۹۱)، مطالعه تطبیقی برنامه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی در ایران و کشورهای منتخب جهان و ارائه الگو، پایان نامه دوره دکتری تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران.
۲. حبیب پور، کرم، صفری شالی، رضا، (۱۳۹۴)، راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی تحلیل داده‌ای کمی، تهران: لویه، متفکران چاپ ششم ص ۲۲۳-۲۱۵
۳. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰). دبیر خانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، ص ۲۶.
۴. فلیک، اووه، (۱۳۹۳)، درامدی به تحقیق کیفی، (مترجم، هادی جلیلی) تهران، نشر نی، چاپ ۷
۵. قنبری باغستان، عباس، ۱۳۹۸، سواد رسانه‌ای: یک فراتحلیل علم شناسانه از اسناد و تولیدات علمی (۲۰۱۹-۱۹۷۰)، مجله جهانی رسانه، دانشگاه تهران، ۱۴(۱): ۹۳-۷۵
۶. نبوی، سید صادق (۱۳۹۰) بررسی جایگاه مراکز تربیت معلم در نظام های آموزشی، پژوهشنامه فرهنگیان، شماره (۱)، آذرماه، ص ۷۴
۷. مصطفوی، اسماعیل، ۱۳۹۴، ارزیابی تطبیقی کشورهای اسلامی پیشرو در تولید علم، پژوهش نامه علمی دانشگاه شاهد، ۱(۱) ص ۶۸-۵۱
۸. نیازی آذری، مرضیه، حسینی، سیده زهرا (۱۳۹۴). بررسی تأثیر فن-آوری اطلاعات بر افزایش یادگیری دروس ریاضی و زبان انگلیسی دانش آموزان متوسطه شهر بابل، فصلنامه فن-آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال سوم، ش ۱، ص ۲۴.
۹. هاشمی، سید احمد، (۱۳۹۴)، برنامه ریزی درسی اصول و کاربرد، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی لامرد ص ۲۳۵
۱۰. هاشمی، سیداحمد؛ رنجبر، مختار؛ کرمی شیرازی، نصرالدین (۱۳۹۸)، بررسی الگوهای طراحی برنامه-ی درسی در فعالیتهای آموزشی، دومین همایش ملی تحول در برنامه درسی دانشگاه آزاد، لامرد، ص ۱۵
https://www.civilica.com/Paper-NCTCU02-NCTCU02_016.html

